

АМЕРИКАНСЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ДОСВІД У ВПРОВАДЖЕННІ ЕФЕКТИВНИХ СТРАТЕГІЙ ДОСЯГНЕННЯ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ

AMERICAN PEDAGOGICAL EXPERIENCE IN IMPLEMENTING EFFECTIVE STRATEGIES TO ACHIEVE STUDENTS SUCCESS

У статті розглядається педагогічний досвід американських науковців у створенні стратегії підтримки студентів університетів у досягненні успіху. Проаналізовано ситуацію з успішністю випускників американських університетів. Стаття акцентує увагу освітян на зміні підходу до навчання та ставленні до студентів, що мають певні труднощі в досягненні успіху. Наводяться статистичні відомості щодо стану вищої освіти США на початку XXI століття. Розглянуто основні положення запропонованої стратегії та надано практичні рекомендації щодо її впровадження в практику університетів.

Ключові слова: успіх, успішність студентів, університет, стратегія ефективності вищих навчальних закладів, програми підтримки.

В статье рассматривается педагогический опыт американских ученых в создании стратегии поддержки студентов университетов в достижении успеха. Проанализирована ситуация с успешностью выпускников американских университетов. Статья акцентирует внимание педагогов на изменении подхода к обучению и отношению к студентам, которые имеют определенные

трудности в достижении успеха. Приводятся статистические данные о состоянии высшего образования США в начале XXI века. Рассмотрены основные положения предложенной стратегии и даны практические рекомендации по ее внедрению в практику университетов.

Ключевые слова: успех, успешность студентов, университет, стратегия эффективности высших учебных заведений, программы поддержки.

In the article it is examined the pedagogical experience of American educators in creating a strategy to support university students' success. The situation with the success of graduates of American universities is analyzed. The attention of teachers is focused on the approach changing to learning and attitudes toward students who have certain difficulties in achieving success. Statistical data about the state of higher education in the United States at the beginning of the 21st century are presented in the article. The key points of the proposed strategy are considered and practical recommendations for its implementation in the practice of universities are given.

Key words: success, students' success, university, effective strategy of higher education institutions, support programs.

УДК 37.01(73)

Козьменко О.І.,

канд. пед. наук,

доцент кафедри іноземних мов та професійної комунікації

Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Навчання у вищому навчальному закладі завжди вважалося престижним, а документ про вищу освіту вважався великою цінністю. Студенти минулого століття пам'ятають роки, коли серед студентів була висока конкуренція, діяв «природний відбір», і завершення навчання вважалося великою удачею. Довгий час стратегією вищих навчальних закладів було примусити студентів самостійно впливати в бурхливому океані знань, а про те, щоб університет надав студентові підтримку та простягнув руку допомоги в цьому океані, навіть не було й думки. Зараз часи змінилися, і університети максимально намагаються втримати студентів у стінах навчальних закладів і довести їх до фіналу з найменшими психологічними й матеріально-економічними витратами. Нова стратегія університетів щодо досягнення успішності студентів передбачає створення таких умов навчання, що дозволять студентам досягти цілей навчання, успіху взагалі й отримати задоволення від процесу навчання. Сучасне бачення успішності студентів передбачає як високі рейтингові показники навчання, так і розвиток особистості, формування професійної компетенції й достатню самореалізацію в суспільстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Успішність студентів вищих навчальних закла-

дів є актуальною темою для багатьох дослідників. В. Аверін, О. Біріна, М. Блохіна, Ш. Вахітов, І. Зязюн, Л. Ковтун, М. Мамаєва, С. Смірнова, В. Ситнік та інші досліджували різні аспекти успішності студентів із погляду педагогіки й психології. Різні концепції успішності студентів у зарубіжній науці представлені в роботах таких науковців, як Дж. Аллен, Е. Айзнер, Р. Ассаджіолі, М. Аткинсон, К. Вілсон, А. Ліціо, Т. Маркович, Дж. Махоні, Д. Нордсток, Д. Саклофске, Б. Сандерс, А. Стельнікі й ін. Увагу педагогічної спільноти до зміни стратегії університетів щодо збереження й розвитку студентського контингенту привернули наукові праці з успішності студентів таких дослідників, як Дж. Гарднер, М. Деніз, Кріссі та Тім Коулі, Дж. Кух, Дж. Мбува, П. Фоулер та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Вимоги сучасного суспільства налаштовують керівництво університетів на подолання перешкод у досягненні кінцевої мети студентами й створення гідних умов навчання. Місце університету в загальному рейтингу вищих навчальних закладів свідчить про ефективність навчальних планів, програм і окремих курсів, кваліфіковану роботу викладачів і адміністрації закладу й навіть про високий економічний розвиток ВНЗ і достатню матеріальну базу навчання.

Усе це досягається за наявності максимальної кількості студентів, а проблема набору, утримання під час навчання та випуску здобувачів вищої освіти є нагальною для учбових закладів багатьох країн світу, серед яких Україна не є винятком. Тому ця проблема є актуальною не тільки для України, але й для всіх країн, а цікавість щодо запозичення американського педагогічного досвіду у створенні стратегії підтримки студентів у досягненні успіху має не тільки теоретичну, але й практичну користь.

Мета статті – охарактеризувати досвід американських педагогів щодо створення стратегії підтримки студентів університетів у досягненні успіху.

Виклад основного матеріалу. Сучасні світові тенденції змушують університети як осередки науково-педагогічної думки замислитися над розробленням нових стратегій і досягненням нових перспектив щодо успішності студентів. Той факт, що успіх студентів може вимірюватися різними показниками в різних навчальних закладах (або рівнем наполегливості в отриманні диплому про вищу освіту, або показниками подальшої професійної самореалізації, або високими академічними досягненнями, або кількістю часу, витраченого на досягнення результату) не знімає відповідальності з ВНЗ щодо надання гідної підтримки студентам у досягненні своїх цілей і успіху. Така підтримка надається в багатьох навчальних закладах у вигляді створення спеціальних навчальних центрів, надання консультацій і залучення студентів до різноманітних тренінгів і програм підтримки. Але, на жаль, ці заходи мають доволі низьку ефективність, і статистичні відомості свідчать саме про цей факт. За даними звіту Національного центру статистики освіти США за 2011 рік, у коледжах і університетах Сполучених Штатів навчалися 21,6 млн студентів. Але за прогнозами Центру лише половина цих студентів закінчать вищі навчальні заклади, а приблизно 30% студентів залишать навчання протягом першого року [3]. Також у своєму звіті в 2013 році Національний центр статистики освіти зазначив, що з близько 1,5 млн студентів, які почали своє навчання в чотирирічних коледжах та університетах восени 2006 року, лише чотири з десяти (39%) фактично досягли своєї мети й отримали ступінь бакалавра протягом чотирьох років, а шість із десяти (59,2%) закінчили своє навчання протягом наступних шести років [4]. Серед 857 607 студентів, які у 2007 році прийшли на дворічне навчання в заклади вищої освіти, лише 26,5% отримали дипломи протягом наступних шести років [2]. Регулярні звіти дослідження успішності студентів у межах отримання диплому про вищу освіту Національного студентського Центру обміну інформацією, Національ-

ного центру статистики освіти й інших організацій доводять факт неефективних стратегій вищих навчальних закладів США. Також у 2014 році Джошуа Вайнер, засновник і директор програми вдосконалення освіти коледжів інституту Аспен, випустив книгу «Що роблять гарні коледжі: підготовка всіх студентів до успіху», що стала підсумком його багаторічної праці. Автор, проаналізувавши досвід ефективної роботи багатьох коледжів і досягнення успіху студентів у навчанні й на ринку праці, визначає напрямки, стратегії та практики, що призводять до успіху студентів. У передумові до цього видання інший видатний науковець, економіст і директор Центру з питань освіти й трудових ресурсів університету Джорджтаун (США) Ентоні Карнвейл зазначає, що незважаючи на значну увагу до успішності студентів, «фундаментальні структури коледжів ще недостатньо розвинуті, щоб зробити успішність студентів головним досягненням навчання». Дослідження підтверджують, що те ж саме можна сказати й про установи вищої освіти [5].

Але ситуація поступово змінюється, і завдяки чітко виробленим стратегіям можна покращити результати досягнення успіху студентів. Всесвітньо відома корпорація Ellucian, що вже більше 40 років працює в галузі надання послуг вищим навчальним закладам із метою досягнення успіху, у 2016 році представила нову стратегію підтримки студентів, проаналізувавши досвід багатьох американських університетів. Корпорація пропонує програмне забезпечення, аналітику й інновації для вищих навчальних закладів у 2500 установах у 50 країнах світу та постійно надає технологічні рішення та послуги, які усувають бар'єри, допомагаючи вищим навчальним закладам. Для 18 млн студентів Ellucian пропонує як теоретичні, так і практичні напрацювання заради досягнення успіху. Цікавим для нас є досвід створення стратегії ефективності вищих навчальних закладів, що акцентує увагу освітян на зміні підходу до навчання та ставленні до студентів, що мають певні труднощі в досягненні успіху [1].

Створення цієї стратегії зумовило дослідження, проведене корпорацією у 2009 році, що показало наявність проблеми виявлення студентів, які належать до групи ризику щодо успішності навчання, а також бездіяльність більшості університетських адміністраторів щодо залучення таких студентів до програм підтримки. Інша проблема, яку виявило опитування, – це обмеженість установ вищої освіти в ресурсах для надання відповідних втручань. Проблема посилюється, коли університет не має систематичного способу виявлення студентів, які можуть залишити навчання з різних причин на досить ранній стадії, а це може реально вплинути на ставлення студента до навчання та суттєво погіршити ситуацію [1].

Таким чином, розуміючи всю складність проблеми, провідні консультанти Ellucian Кріссі та Тім Коулі й Кейті Лінч-Холмс запропонували деякі кроки щодо створення стратегії досягнення успіху студентів. Так, керівництву й викладачам навчального закладу треба об'єднати зусилля щодо створення спільного бачення успіху студентів. Загальною метою університетів є успіх студентів, а її досягнення залежить від скерованої роботи окремих підрозділів, що мають реальний вплив на цей процес. Розроблення та реалізація комплексної стратегії навчального закладу означає перехід від окремих «інтуїтивних здогадок» багатьох учасників навчального процесу щодо успішності до етапу обговорення, створення й узгодження єдиної концепції успішності студентів. Створення такого спільного бачення означає можливість більш ефективного й узгодженого використання ресурсів для досягнення визначених цілей. Для того, щоб на практиці реалізувати цей крок, адміністрація ВНЗ має визначитися з такими питаннями, як пріоритети навчального закладу (покращення загальних результатів, академічних програм чи підтримка окремих категорій студентів). Які критерії застосовувати для визначення «групи ризику» студентів, що можуть бути неуспішними: відсутність на заняттях, низькі бали чи низька навчальна та соціальна активність? Що визначає студентський успіх? Якими діями його можна покращити? Чи керівництво навчального закладу обговорює власне бачення успіху студентів та програми його підтримки зі своїми студентами, чи пропонує ресурси для досягнення цілей?

Наступним кроком є ознайомлення студентів із реальними діями для отримання успіху, оскільки відсутність досвіду в досягненні цілей може стати перешкодою на шляху до здійснення мрії студента-першокурсника. Інформування студентів про можливості допомоги й підтримки, якими вони можуть скористатися в університеті, є важливим кроком для подолання перешкод, особливо пов'язаних із проблемами дезадаптації на перших етапах навчання. Налаштування студентів на успішність відбувається за допомогою орієнтування в навчальних курсах і програмах, вимогах до академічної успішності та фінансової допомоги чи стипендії, визначення цілей навчання та можливостей для їх досягнення як під час аудиторної, так і позааудиторної роботи, використання ресурсів університету тощо.

Створення чіткої стратегії раннього втручання в проблему неуспішності є наступним етапом на шляху до ефективного навчання. Методологія цієї стратегії передбачає визначення та виявлення ознак, що притаманні студентам із групи ризику, своєчасне надання необхідної допомоги та підтримки студентам із цієї групи й подальший моні-

торинг ситуації з відповідним корегуючим втручанням. Ця стратегія реалізується за допомогою ресурсів професорсько-викладацького складу та навчально-допоміжного персоналу, які можуть бути залучені до офіційних університетських програм або можуть надати відповідні ресурси.

Раннє втручання є ключовим фактором для надання допомоги студентам, перш ніж проблеми стають надто складними для вирішення. Для багатьох студентів потужним мотиватором є той факт, що хтось із закладу дбає про те, як вони працюють. Намагання допомогти студентам у створенні міцної академічної та соціальної основи для майбутнього успіху є або має бути невід'ємною частиною основної місії вищого навчального закладу.

Наступним кроком має бути моніторинг усіх уже наявних програм та ініціатив для підтримки успіху студентів на предмет їх працездатності й ефективності. Пошук цих програм та оцінювання того, що працює, а що ні, буде критичним, оскільки це дасть можливість будувати більш стратегічний підхід до розвитку студентів. Найбільш ефективні програми можуть стати взірцем для наслідування та розповсюдитися по всьому університету.

Співпраця з усіма підрозділами університету є запорукою успіху в досягненні цілі й п'ятим кроком до створення стратегії. Забезпечення комплексного підходу до успіху студента означає знайти спосіб спілкування з кожним учасником навчального закладу, який має проблему чи має ресурс для надання допомоги. Налагоджуючи зв'язки всередині аудиторії та поза її межами, можна створити численні мережі безпеки для студентів й ініціативи успіху студента, які враховують і оцінюють повний досвід студентів. Проблеми з навчанням, особистим життям або матеріальні труднощі мають великий вплив на успішність студентів, а загальноуніверситетська стратегія успіху може надати допомогу в подоланні цих перепон і налагодити загальні зв'язки для забезпечення участі всіх зацікавлених сторін.

Останнім кроком на шляху до створення стратегії успіху студентів є аналіз результатів і використання отриманих відомостей заради досягнення прогресу. Ефективність використання цієї чи іншої стратегії мають підтверджувати статистичні відомості, які дозволяють контролювати прогрес студентів, оцінювати ефективність програми, керувати рішеннями та розподіляти ресурси. Саме аналіз результатів має свідчити про успіх студентів. Порівняння отриманих результатів із загальною статистикою буде підтверджувати користь обраної стратегії.

Висновки. Отже, процес досягнення кінцевої мети університетів – успіху студентів – може бути нелегким і кропітким як для адміністрації закладу, так і для самих студентів. Проте, докладаючи

спільні зусилля, університети можуть робити значні поліпшення та перевершити інші інституції за допомогою спрямованого й узгодженого підходу та досягти стабільних і вимірюваних результатів у вдосконаленні навчання й успішності студентів.

Досвід американських університетів показує, що використання ефективної стратегії може підвищити рівень успішності студентів. Запропонована фахівцями стратегія містить шість кроків і починається зі створення спільного бачення успішності студентів, зосереджує увагу на діях успішних студентів і визначає стратегію раннього втручання в проблему неуспішності. Починаючи з найменших кроків оцінювання та поліпшення ситуації та налагоджуючи зв'язки з усіма структурами щодо подолання проблеми, можна спільними зусиллями подолати наявні перепони до успіху студентів, використовуючи отримані відомості найбільш раціональним шляхом. Подібна стратегія може стати в нагоді для впровадження в українські університети, а визначення науково обґрунтованих критеріїв для з'ясування групи

ризиків студентів може становити певну цікавість для подальших наукових розвідок.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Coley C., Coley T., Lynch-Holmes K. Retention and student success: Implementing strategies that make a difference. Ellucian. 2016. URL: <https://www.ellucian.com/White-Papers/Retention-and-student-success/>.
2. Shapiro D., Dundar A., Ziskin M., Yuan X., & Harrell A. (2013, December). Completing College: A National View of Student Attainment Rates-Fall 2007 Cohort (Signature Report No. 6). Herndon, VA: National Student Clearinghouse Research Center.
3. Snyder T., Dillow S. (2012). Digest of Education Statistics 2011 (NCES 2012-001). National Center for Education Statistics, Institute of Education Sciences, U.S. Department of Education. Washington, DC.
4. Snyder T., Dillow S. (2015). Digest of Education Statistics 2013 (NCES 2015-011). National Center for Education Statistics, Institute of Education Sciences, U.S. Department of Education. Washington, DC.
5. Wyner J. What Excellent Community Colleges Do Preparing All Students for Success. Cambridge: Harvard Education Press, 2014. 200 с.